

OORLOG IN DE WATERLINIE

Op 10 mei 1940 viel Duitsland Nederland binnen en brak in Nederland de Tweede Wereldoorlog uit. Om te voorkomen dat de Duitsers West-Nederland konden bereiken, was de Nieuwe Hollandse Waterlinie onder water gezet. Soldaten zaten in de forten. De inwoners uit het linieland waren gevlucht voor het water. De herinneringen van mensen aan deze tijd zijn vastgelegd in deze krant.

**LANG LEVE
DE LINIE?**

Wachten op de oorlog

In de winter van 1939-1940 waren alle forten in de Nieuwe Hollandse Waterlinie bemant met militairen. Nederland was bang dat de Duitsers ons land binnen zouden vallen.

De winter van 1939-1940 was een strenge winter. Het vroom zo hard dat er zelfs een Elfstedentocht is gehouden. Het water rond de forten en ook in de Vecht was bevroren.

Rotwerk

Jan Prins zat vlakbij de Vecht in Fort Hinderham. Hij vertelt: "De bazen in het leger waren bang dat de Duitsers over het ijs bij het fort konden komen. Daarom moesten we ijs hakken. Met zagen maakten we grote blokken ijs. Wat een rotwerk was dat!" Ook Wim Schilder weet alles van dat ijshakken. "Het was de bedoeling dat we een gat in het ijs maakten, een blok eruit haalden en dat overeind zetten als extra hindernis. Die hele strook stond vol met ijsblokken. En zo hebben we daar moeten wachten op de Duitsers."

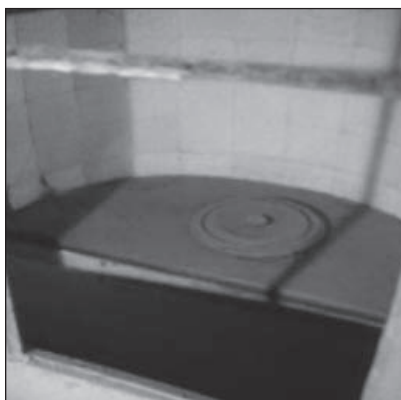

Voetballen

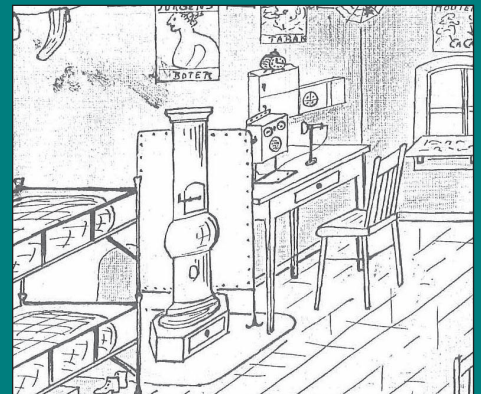
Als de oorlog uit zou breken, moesten de soldaten vanaf het fort de wegen en spoorlijnen in de linie verdedigen. Maar zolang er nog geen oorlog was, was het saai op het fort. Jan Prins: "Elke dag moesten we nutteloze klusjes doen. Gelukkig hadden we ook tijd om te voetballen. De vader van Jan van Beveren, die later keeper was bij PSV, was er ook bij."

Soldaten poepten in een lokaal met poepkisten. De officier had een eigen wc.

Tijd voor tekenen

Zolang de vijand er niet was, hadden de soldaten tijd om andere dingen te doen. Een fortcommandant maakte een tekening van het fort.

In februari 1940 oefenden soldaten vlakbij het fort in een loopgraaf in de sneeuw.

Beeldpuzzel

Toen zou het hier onder water komen

Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog moesten de bewoners van de Westbroekpolder huis en haard verlaten. De polder, ten noorden van Utrecht, was onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en werd onder water gezet. Elisabeth Schuurmans en Cornelis Lam weten er nog alles van.

Elisabeth Schuurmans woonde in molen De Kraai, in de Westbroekpolder. Een paar dagen voor de oorlog fietste zij met de schildersknecht naar Utrecht. Onderweg kwamen ze langs de bunkers die daar gebouwd waren. "Als ze die nog eens moeten gebruiken, is het erg hoor," zei ze. En inderdaad, het was erg.

Strobalen

Op zaterdagmorgen 10 mei 1940 werd Elisabeth wakker van het schieten op vliegveld Loosdrecht. Ze herinnert het zich nog goed:

"Toen zou het hier onder water komen natuurlijk. We moesten weg, we kregen allemaal het bericht. En het vee moest allemaal weg.

We zijn allemaal lopend naar Bodegraven gegaan, zo over de weg. Er was paniek." De nieuwe kast van haar schoonmoeder was voor het vertrek op strobalen gezet.

Ingrijpend

Ook Cornelis Lam weet het nog goed. Hij was boerenzoon in de Westbroekpolder en moest met z'n familie vluchten voor het water. Cornelis: "Het is heel ingrijpend als je met z'n allen weg moet. Mijn vader moest de koeien wegbrengen. Dus m'n moeder zat met acht kinderen. Ja, dan moet je de spulletjes bij elkaar rapen. Toen zijn we met een paard en een kar naar Maartensdijk gegaan. Het is heel ingrijpend, want je weet niet hoe je de boerderij terugziet."

Onder water

In 1944 en 1945 is de Westbroekpolder weer onder water gezet. Niet door de Nederlanders, maar nu door de Duitsers. Zo hadden ze meer tijd om zich terug te trekken. De polderbewoners hebben nog uit alle macht geprobeerd het water met zandzakken tegen te houden, maar dat lukte niet. Toen kon je met een roeibootje om de molen heen varen. "Ja, het was nog best diep", vertelde Elisabeth, "want het was natuurlijk de bedoeling dat de vijand in de sloten zou verzuipen."

Fietsroute

Voor Cornelis en Elisabeth zijn het indrukwekkende herinneringen. De Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft de oorlog in Nederland niet kunnen voorkomen. "De linie is nu alleen nog een mooie fietsroute", aldus Cornelis.

Waarschuwingsbevel

Houdt uwe gereed!!!

De afvoer der burgerbevolking kan ieder oogenblik een aanvang nemen. U moet onmiddellijk alles pakken en verzamelen, wat u mede moet nemen, zoodat, als het bevel komt, u onmiddellijk gereed bent uw huis te verlaten en af te marcheerren. U begeeft zich naar de u aangewezen verzamelplaats en meldt u bij den hulpgeleider. Na het sluiten van uw huis levert u de huissleutel met daaraan naam, straat en huisnummer in bij den hulpgeleider.

Bij vertrek dient u de hoofdkraan van gas- en waterleiding en het electrisch licht af te sluiten en brandende kachels te dooven. Van militaire zijde wordt zooveel mogelijk voor bewaking der huizen gezorgd.

De Burgemeester

[Brief aan bewoners uit de Waterlinie toen de oorlog uitbrak.]

Met natte voeten op soldatenmars

Nederland hoopte dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie het land zou beschermen toen de oorlog eenmaal was uitgebroken. Op sommige plekken werd inderdaad land onder water gezet, maar in andere gebieden gebeurde niets. De soldaten van toen kunnen daar nu nog over meepraten.

Wim Schilder was soldaat op een van de forten. Op 13 mei moest hij in het donker marcheren. Wim: "Op een gegeven moment dacht ik, het lijkt wel water. Wat het precies was wist ik niet. Maar we kwamen dus door het gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het gebied was al vochtig, al was ons pad nog droog. Ik heb gezien dat koeien tot aan de buik in het water stonden in de diepliggende akkers. Het hele gebied stond onder water."

Henk Meijer heeft heel andere herinneringen dan Wim Schilder. Henk was commandant op een fort bij Everdingen. Toen hij in de buurt van het fort marcheerde, zag hij sluisjes in aanbouw. Die waren bedoeld om het gebied onder water te zetten. "Maar bij mij in de buurt is dat nooit gebeurd, de Duitsers vlogen gewoon over de linie heen," vertelt Henk.

Papsluis laat water door

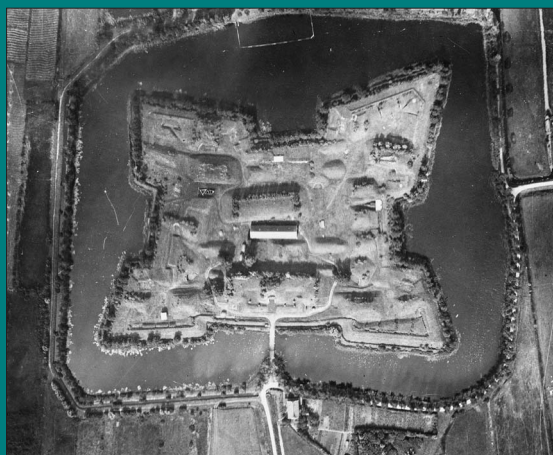
De Papsluis bij Nieuwendijk was de meest zuidelijke sluis van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het was geen sluis voor de scheepvaart. De sluis lag in de Kildijk en diende om water in het polderland te laten stromen. Dat heet een inlaatsluis.

In mei 1940 is de Papsluis opengezet en daarna ook weer in 1945, maar toen door de Duitsers. Na de oorlog raakte de sluis in verval. In 2007 is de sluis gerestaureerd als herinnering aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Boerderijen in rook opgegaan

Op 13 mei 1940 zetten Nederlandse militairen drie boerderijen in de brand. De boerderijen stonden in de buurt van Fort Ruigenhoek. Vanwege de oorlog mocht er geen bebouwing rond het fort staan. Anders konden de militairen niet vrij schieten. De bewoners en het vee werden eerst weggebracht. Boomgaarden in de buurt van Fort Everdingen werden in beslag genomen. Dan konden de bomen worden omgezaagd waardoor de soldaten de vijand beter konden zien.

Nederland geeft zich over

Op 14 mei 1940 wordt Nederland opgeschrikt door het bombardement op Rotterdam. Duitse vliegtuigen vliegen over de Nieuwe Hollandse Waterlinie en werpen vele bommen af op de Rotterdamse binnenstad. Nederland geeft zich daarna over.

Wim Schilder was gelegerd op een fort. Wim: "Het was 14 mei. Ik weet het nog goed. Ik keek naar het westen. De zon was raar rood, zo zag ik het anders nooit. De zon was gesluierd. Later hoorde ik dat het de rook was van Rotterdam."

Voor niks gevochten

Na de overgave hoefde Wim Schilder niet meer te vechten en mocht terug naar huis. Met de trein kwam hij langs Rotterdam. Daar zag hij dat de hele binnenstad in puin lag. "Hebben we daar nou zo voor gevochten," dacht hij. Het duurde nog vijf jaar voordat Nederland weer een vrij land was.

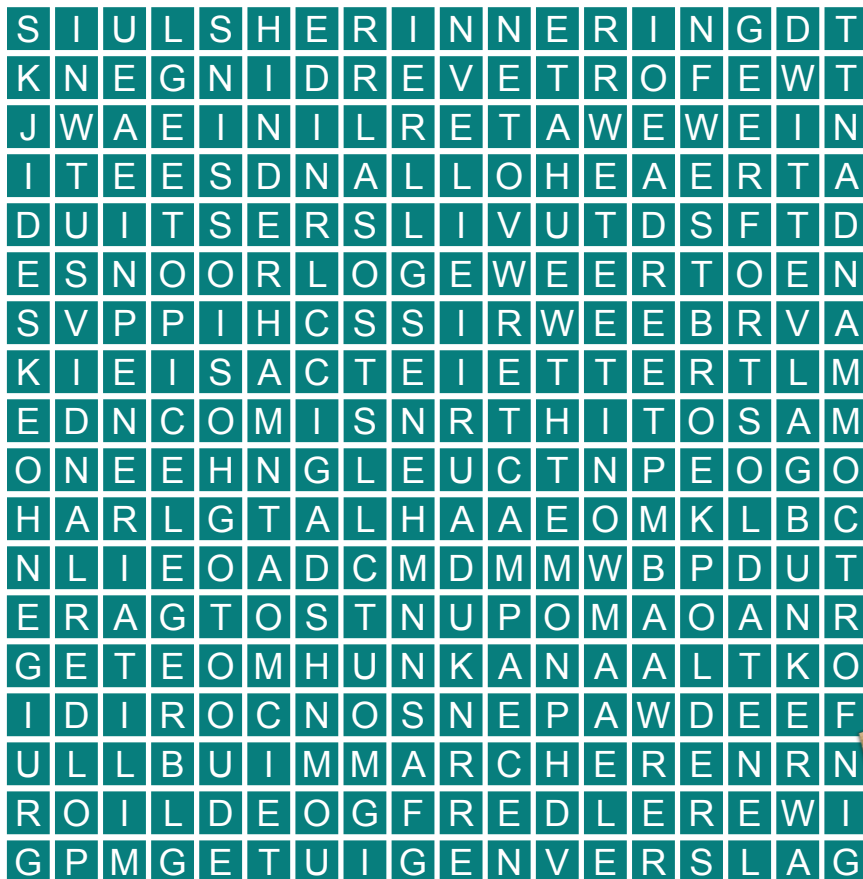
Witte vlag

Jan van Amerongen was een jongetje toen de oorlog op 10 mei 1940 begon. Hij woonde in Utrecht. Op 14 mei fietste hij langs Fort De Bilt toen er een voertuig stopte. Jan: "Er stapten zeven militairen uit met een witte vlag en die liepen richting De Bilt. Toen hadden we wel door dat Nederland zich overgaf."

Woordzoeker

Zoek de woorden op en maak een zin met de letters die overblijven.

Woordenlijst:

Bom	Nieuwe Waterlinie
Boten	Oorlog
Bunker	Polderland
Dam	Pomp
Duitsers	Ruigenhoeksedijk
Eeuw	Schip
Fort Everdingen	Schot
Fortcommandant	Schutters
Fortsoldaten	Sluis
Getuigenverslag	Spion
Geweer	Toen
Herinnering	Tweede Wereldoorlog
Hinderham	Vecht
Hollandse	Vesting
Inundatie	Wal
Kanaal	Wapens
Leger	Waterinlaat
Luchtmacht	Werelderfgoed
Marcheren	Westbroekpolder
Militairen	Witte Vlag
Monument	

Oplossing: _____
